

TURINYS

[vadas

Tyrimo problema ir naujumas	1
Empirinė medžiaga	2
Teorija ir metodai	6
Sąvokos	7
Tyrimų apžvalga	9
Monografijos struktūra	13

PIRMOJI DALIS

Skolinimosi procesas ir naujojo svetimžodžio samprata

1 skyrius. Naujojo svetimžodžio apibrėžimas ir charakteristika	17
1.1. Skolintinės leksikos klasifikacijos	17
1.2. Naujieji svetimžodžiai ir tarptautinių žodžių žodynuose fiksiuoti skoliniai	23
1.2.1. Darybiniai skirtumai	26
1.2.2. Semantiniai skirtumai	28
1.3. Naujojo svetimžodžio apibrėžimas	30
2 skyrius. Naujųjų svetimžodžių skolinimosi priežastys ir funkcijos tekste	33
2.1. Teorinės skolinimosi prielaidos	33
2.1.1. Skolinimosi priežasčių tipai	34
2.1.2. Svetimos kalbos prestižas – pagrindinis skolinimosi proceso veiksnys	39
2.1.3. Komunikacinės svetimžodžių funkcijos tekste	44
2.2. Naujųjų svetimžodžių analizė pagal skolinimosi priežastis ir svetimžodžių funkcijas tekste	47
2.2.1. Skolinimosi priežasčių klasifikacijos taikymo sunkumai	47
2.2.2. Designatinės svetimžodžių skolinimosi priežastys (referentinė funkcija)	49

2.2.3. Semantinės svetimžodžių skolinimosi priežastys (referentinė funkcija)	58
2.2.4. Stilistinės svetimžodžių skolinimosi priežastys (poetinė funkcija)	63
2.2.5. Sociopsichologinės svetimžodžių skolinimosi priežastys (socialinė, konatyvinė, emotyvinė, metakalbinė funkcija)	67
2.2.5.1. Svetimžodžiais reiškiamas socialinis grupės identitetas	67
2.2.5.2. Svetimžodžiai – bendrųjų visuomenės nuostatų atspindys	70
2.2.5.3. Svetimžodžiai – neigiamųjų vartotojų vertinimo priemonė	75
2.3. Apibendrinamosios išvados	78

ANTROJI DALIS

Naujieji svetimžodžiai kaip kalbos politikos objektas

3 skyrius. Teorinės svetimžodžių norminimo prielaidos	85
3.1. Korpuso planavimas	87
3.1.1. Svetimžodžių santykis su besiskolinančios kalbos sistema	87
3.1.2. Norminamojo objekto atranka	90
3.1.2.1. Atranka pagal apibrėžimą	90
3.1.2.2. Atranka pagal vartosenos sritį	92
3.1.3. Normos kodifikavimas	92
3.1.3.1. Puristinės norminimo nuostatos	92
3.1.3.2. Nulinės arba dalinės substitucijos principas	94
3.1.3.3. Visiškosios substitucijos principas	96
3.2. Statuso planavimas	98
3.2.1. Domenų praradimo problema	98
3.2.2. Kalbos politikos veiksmai	101
3.3. Kalbos planavimo ideologijos	104

4 skyrius. Vertinamoji naujųjų svetimžodžių norminimo politikos Lietuvoje 1993–2004 m. apžvalga	109
4.1. Naujųjų svetimžodžių norminimo politika pagal Cooperio kalbos planavimo modelį	109
4.1.1. Svetimžodžių norminimo politikos veikėjai	110
4.1.2. Svetimžodžių norminimo politikos objektas	112
4.1.3. Svetimžodžių norminimo politikos adresatas	113
4.1.4. Svetimžodžių norminimo politikos tikslai	113
4.1.5. Svetimžodžių norminimo politikos vykdymo sąlygos	114
4.1.6. Svetimžodžių norminimo politikos priemonės	115
4.1.7. Svetimžodžių norminimo politikos sprendimų priėmimo procesas	117
4.1.8. Svetimžodžių kiekio klausimas	119
4.1.9. Svetimžodžių norminimo politikos rezultatai	123
4.2. Apibendrinamosios išvados	124
5 skyrius. Nevartotinių naujųjų svetimybų sąrašas (1993–1997)	129
5.1. Nevartotinių naujųjų svetimybų sąrašo rengimo ir sudarymo principai	129
5.2. Naujųjų svetimžodžių atrankos kriterijai	132
5.2.1. Kriterijai, susiję su svetimžodžio vartoseną	134
5.2.1.1. Paplitimas kitų kalbų vartosenoje: tarptautinio žodžio samprata	134
5.2.1.2. Vartosenos sritis	136
5.2.1.3. Vartosenos dažnumas	137
5.2.1.4. Konkurencija su lietuviškais žodžiais: geras pakaitas	138
5.2.1.5. Konkurencija su lietuviškais žodžiais: egzistuojantis atitinkamas	140
5.2.2. Kriterijai, susiję su svetimžodžio vidinėmis ypatybėmis	142
5.2.2.1. Klasikinių kalbų kilmė	142
5.2.2.2. Ryškus svetimasis struktūrinis dėmuo	142

5.2.2.3. Giminiški žodžiai	144
5.3. Apibendrinamosios išvados	145

TREČIOJI DALIS

Naujųjų svetimžodžių santykiai su lietuvių kalbos sistema

6 skyrius. Naujųjų svetimžodžių divergencijos procesai	155
6.1. Morfologiškai ir ortografiškai neadaptuojamų naujųjų svetimžodžių tipai	155
6.1.1. Kodų kaitos tipo neadaptuojami svetimžodžiai	156
6.1.2. Skolinio tipo neadaptuojami svetimžodžiai	158
6.2. Morfosintaksinės divergentiškų naujųjų svetimžodžių ypatybės	162
6.2.1. Keletas metodinių pastabų	162
6.2.2. Morfologiškai neadaptuojamų svetimžodžių junginiai su lietuvių kalbos žodžiais	165
6.2.2.1. Morfologiškai neadaptuojamų svetimžodžių sintaksiniai ryšiai	166
6.2.2.1.1. Požymio raiška	166
6.2.2.1.2. Subjekto, objekto ir aplinkybių raiška	169
6.2.2.2. Morfologiškai neadaptuojamų svetimžodžių skaičiaus ir giminės suvokimas	170
6.2.2.2.1. Neadaptuojamų svetimžodžių giminės priskyrimo principai	171
6.2.2.2.2. Variantiškų svetimžodžių formų kodifikavimas	177
6.3. Ortografinės divergentiškų naujųjų svetimžodžių ypatybės	179
6.3.1. Ortografiškai neadaptuojamų svetimžodžių vartosenos polinkiai	179
6.3.2. Ortografiškai neadaptuojamų svetimžodžių santykis su fonologine ir morfologine sistema	183
6.3.3. Ortografiškai neadaptuojamų svetimžodžių norminimo galimybės	184
6.4. Apibendrinamosios išvados	187

7 skyrius. Naujųjų svetimžodžių konvergencijos procesai	191
7.1. Naujųjų svetimžodžių vediniai su lietuvių kalbos priesagomis	191
7.1.1. Išvestiniai būdvardžiai	192
7.1.2. Išvestiniai daiktavardžiai	193
7.1.3. Išvestiniai veiksmažodžiai	195
7.2. Naujųjų svetimžodžių struktūriniai dėmenys	196
7.2.1. Svetimžodžiai su tarptautiniais baigmenimis	197
7.2.1.1. Svetimžodžiai su žinomais tarptautiniais baigmenimis	197
7.2.1.2. Svetimžodžiai su naujais tarptautiniais baigmenimis	206
7.2.2. Svetimžodžiai su tarptautiniais pradmenimis	207
7.2.3. Svetimžodžiai su tomis pačiomis šakninėmis morfemomis	212
7.3. Apibendrinamosios išvados	216
Išvados	221
Summary	225
Literatūra	235
Šaltiniai	249
1 priedas. Nevartotinių naujųjų svetimybų sąrašai	251
1.1. Nevartotinos naujosios svetimybės, 1993 09 23	251
1.2. Nevartotinos naujosios svetimybės, 1997 12 18	252
2 priedas. Naujųjų svetimžodžių sąvadas	255